

Janko Babnik.

Integer vitae scelerisque purus.

Ko je Babnik postal predsednik višjega deželnega sodišča, je bil v »Slovenskem Pravniku« priobčen njegov življenjepis z oceno njegovih zaslug za naše sodstvo, ob njegovi smrti so mu naši dnevniki napisali tople nekrologe. Niso pa vsi ti spomini dovolj razodeli, kakšen je bil Babnik kot človek niti ne načina njegovega dela, z eno besedo ne onih svojstev, ki so ga dovedla na odlična mesta, s katerih je toliko storil za naš narod. S te strani naj na kratko

dela in odmora, objektivno, kolikor je mogoče človeku, ki je zgubil najboljšega prijatelja. Vem, da on, skromen mož, ki o sebi najraje ni govoril nič, ne bi bil zadovoljen z mojo namero, upam pa tudi, da bi mi bil odpustil moje iz prijateljske pijetete izvirajoče početje.

Prirojena velika nadarjenost se je v Babniku družila z neumorno marljivostjo in z vsestranskimi duševnimi interesi. Zato ni bil samo odličen pravnik z obširnim in temeljitim znanjem, nego tudi na drugih poljih izredno izobražen mož. Zlasti ga je zanimala upodabljaljoča umetnost; dunajske zbirke je poznal podrobno, ogledal si je pa tudi vse važnejše zbirke južne in zapadne Evrope in še po prevratu je obiskoval predavanja o naši domači umetnosti in se udeleževal ekskurzij.

Kot uradnik je smatral za svojo prvo sveto dolžnost, da se točno pouči o vsem, kar je bilo v stiku z njegovim poslom. Ko je n. pr. v bivšem justičnem ministrstvu prevzel referat za sodne depozite, je tedne in tedne osebno proučeval denarno poslovanje poštne hranilnice in raznih bank, da bi uspešno poenostavil sodno denarno manipulacijo, in ko smo zasedli Prekmurje, je prve dni pohitel tja in ukrenil najpotrebnejše tako kratko in točno, da do danes ni bilo treba bistvenih izprememb. Sploh je poznal delo pri sodiščih do najmanjše podrobnosti, deloma iz lastne prakse, še bolj kot bivši pisarniški inštruktor in pozneje kot dolgoletni »oče sodnih inšpektorjev«, t. j. referent za sodne inspekcije. Ravno v tem svojstvu je tudi vedno oživiljal svoje teoretično znanje in poznavanje judikature, poleg tega pa je v ministrstvu, dasi zaposlen v legislativnem odseku, često nadomestoval upravne referente. Tako je bil o prevratu najsposobnejši mož, da uredi naše vsled vojne in prevrata reorganizacije potrebno sodstvo. Kako je to uspelo, vemo vsi, zasluga je v prvi vrsti njegova; česar ni storil sam, to je vsaj vodil, z bodrenjem, svetom in — z zadržavanjem od pretiravanja. S svetom je tudi jako mnogo koristil v številnih strokovnih sejah

prvi čas po prevratu, pri čemer so mu, kakor sploh v upravnem delu, izvrstno služili njegovo široko obzorje, izredni takt in pa čut za realnost, za to, kaj je v danem primeru dosegljivo in katera pot je najbolj smotrena; samo teoretiziranje in dogmatiziranje mu ni bilo pri srcu.

Izredno dobro je Babnik umel informirati se o osebah in stvareh, kj so ga zanimale. Glede informacij o osebah sem se mu često naravnost čudil. Povsod je poznal ljudi, v vseh centralnih uradih na Dunaju n. pr. je imel zveze, dasi poleg vse svoje ljubeznivosti v občevanju sam nikakor ni bil zaupljiv, kamokoli vsiljiv ali radoveden, in je bil krog njegovih intimnih prijateljev prav za prav jako majhen. Fini takt, nevsiljivost in sploh njegova možatost so mu pač pridobivali zaupanje drugih, katero si je vzdrževal z brez-pogojno diskretnostjo, svojega informanta ni nikoli niti omenil. Stvarne informacije si je pripravljaj tudi s tem, da je skrbno zbiraj vse, zlasti časniške vesti o pravnih, gospodarskih, narodnopolitičnih vprašanjih, ki so bila ali je o njih menil, da postanejo aktualna. Vse to je bilo lepo urejeno in če si v kaki stvari vprašaj za svet, je kar segel v predal in dejaj »prečitaj si to-le«. Često mi je kar sam poslal izrezek iz lista, o katerem je vedel, da mi bo služil.

Posebno dobro je bil Babnik poučen o naraščaju. Naravnost iskal je mladih ljudi, iz katerih bi se daj kaj napraviti. Naj omenim le, kako sem prišel sam v stik z njim. Nekega dne 1. 1901 dobim kot sodnik v Mokronogu pismo, naj se učim italijanski in srbohrvatski, da mi ne bo škodilo. Storil sem, saj je bilo v Mokronogu izven uradnih ur mogoče samo študirati. Pozneje, ko sem propadel s prošnjo za mesto v Ljubljani, sem ga vprašaj za svet, ali naj grem v odvetnike. Odsvetoval je, naj le počakam. Nato je prišel ob ugodnem političnem položaju in po zaslugi naših politikov poziv, naj se oglasim za potovalno stipendijo. Na Dunaju naju je, prijatelja Kreka in mene, napotil, kje vse se morava javiti in predstaviti, in dal mi je dotedanje osnutke zakona o družbah z om. zavezo, češ da mi bodo služili. Šele ko sem prišel v ministrstvo in bil dodeljen upravnemu referatu za Dalmacijo in Primorsko in legislativnemu referatu za prometno pravo, sem vedel, kaj je Babnik nameravaj dve, tri leta prej. Preteklo pa je še več let, preden mi je na šaljiv način povedaj, kdo ga je opozoril na mokronoškega sodnika. — Mislim, da ne bi bilo nezanimivo poizvedeti, kako sta Babnik in Žolger »našla« druge Slovence, katere sta spravilaj, gotovo često s politično pomočjo, na mesta, kjer so si mogli razširiti obzorje, koristiti narodu in pripravljati se za vseučiliško delo, kar ni bil zadnji namen te dobro premišljene »protekcije«, kakor je bil Babnik sploh velik prijatelj naše univerze, naravno, da v prvi vrsti juridične fakultete.

Omenil sem politiko. Babnik se ni bavil z njo, njene metode, ki niso bile v skladu z njegovim značajem, je naravnost mrzil in obsojal, toda še živenci politiki vedo, da so se pri njem ali po njem dobivale dragocene informacije v boju za naše narodne pravice v bivši Avstriji. Svoje slovenstvo je sploh vedno javno priznaval in škodilo mu je to v napredovanju. Par njegovih avstr. odlikovanj je bilo samo običajna »tolažba« za krivico, ki se mu je zgodila. Spominjam se, kako se je zaradi jezikovnih stvari sprl s pokojnim Schauerjem, menda je šlo za slovenščino v zemljiški knjigi na Štajerskem. Ker Babnik ni odnehal in mu stvarno niso mogli do živega, saj je bil prvi strokovnjak za ta vprašanja, so mu enostavno odtegnili reševanje dotičnih spisov in jih dodelili upravnemu referentu za graško okrožje. Babnika je to jako bolelo, no, dasi so spise iz graškega okrožja pred njim tako rekoč skrivali, zvedel je vseeno vse, kar ga je zanimalo, na drug način.

Strogo se je Babnik ogibal vsakega vtikanja uprave v sodstvo kot tako. Kakor je sam hotel biti osebno neodvisen, tako je visoko cenil sodniško neodvisnost. Ko je spomladi l. 1926 zaprosil za upokožitev, pa so mu namignili, da naj še služi, je zaprosil, da se mu prošnja vrne, češ, če ima ministrstvo mojo prošnjo v rokah, se ne čuti več neodvisnega.

Sam poštenjak, skromen, pravičen, odločen, delaven in redotjuben, je črtil nemožatost, veteranjaštvo, lenobo, zanikarnost, zlasti pa domišljavost in sebičnost. Kjer je zapazil kaj takega, je postal celo oster in piker, dasi ga je bila sicer sama dobrotà in se je napram manjšim pogreškom rad ravnal po reku: »minima non curat praetor.« Pa še nekaj ga je dražilo in jezilo: grdo ravnanje s slovenščino, posebno pa tlačanski prevodi raznih fraz nemškega kurialnega sloga. V njegovih papirjih je ovoj z napisom »anti-barbarus«; v njem so ovekovečene jezikovne »cvetke« iz vseh sodnih instanc. Poleg tega pa je zapustil sveženj listkov terminološke vsebine, kakor da je vendar mislil na novo izdajo terminologije, dasi je takoj po prevratu odklonil tako namero pok. Kavčiča, češ, treba počakati, kako se bo jezik razvijal v narodni državi, pod vplivom domače zakonodaje.

Birokratizem, ki gre preko potrebnega reda in ki misli, da rešuje državo, če se prav nerodno ravna po gluhi črki zakona, mu je bil zoprn. Ne mnogo pisati, mu je bilo načelo, ki ga je rad izražal z nemškim »Getretener Quark wird breit, nicht stark.« Naravnost bolela pa sta ga način naše zakonodaje in nesmotrenost naše uprave. Po prevratu je miril nepotrpežljivost mlajših, kažoč na ogromne stvarne težave v novi domači državi. Ko pa le ni postajalo boljše in je videl, da vsa poštena reorganizacija, ki v sodstvu ni ustanovila niti enega nepotrebnega novega mesta, ne poma-

ga zoper brezmiselne linearne in odstotne redukcije, ko se je začel slabšati nesodniški status pravosodnih nameščencev, se ga je loteval gnjev, razburjal se je, da je včasih kar cepetal. Poleg ogorčenja nad nesmotrenim ravnanjem kot takim ga je navdajal strah, da propade sodstvo. Drug upravni greh, ki mu je grenil službo, je bila počasnost v nakazovanju pokojnin in pa, da so mu brisali kredit za nagrade in podpore. Kolikokrat je tožil: ta zasluži, ta je potreben, jaz mu pa ne morem pomagati. — Zame ni dvoma, da so mu ta razburjenja znatno skrajšala življenje.

Babnik je bil sila živahen v kretnjah in govoru, vendar ni bil baš odličen govornik, mnogo boljši je bil v debati, kjer je takoj bistroumno in pravilno presodil položaj in dal svojemu mnenju jasen izraz; pri tem nikakor ni bil trmast, nego pristopen nasprotnikovim razlogom. V skladu s celim njegovim značajem je bilo, da reprezentacije ni ljubil, vršil jo je samo kot dolžnost, to pa jako dostojanstveno; njegova visoka vitka postava, njegovo možgato in vendar tako fino vedenje in izredna ljubeznivost so kar bodli v oči. Pravtako je bilo utemeljeno v njegovem značaju, da je tako malo objavljaj v strokovnih listih. Bal se je z ozirom na svoj posebni položaj, da bi se mu oponašalo, da hoče nekako ex cathedra drugim vsiljevati svoje mnenje.

Prav spoznal si pa Babnika človeka šele na izletih in v prijateljskem krogu. Bil je, zlasti pred prevratom, neumoren turist. Skoro vsako nedeljo je šel v planine. To je bilo že kar pravilo za nedelje: pri tem in tem vlaku se sestanemo, kdor hoče. Ta »kdor hoče« nas je bilo največ štirje do pet, prevelike družbe ni maral. Včasih so bili tudi Neslovinci vmes, saj je imel med njimi nekaj prav dobrih prijateljev. In potem smo hodili po 5, 6 in več ur, včasih tudi po dokaj nerodnih potih. Bil je sila vztrajen pešec, ki se čeprav ni delal vratolomnih partij, tudi ni vstrašil plezanja. Naravo je užival, postal je dovtipen, zabaven in — zabavljiv, zlasti če so se drugi turisti vedli neprimerno. Trpeti ni mogel vandalstva z uničevanjem planinskih cvetic. Še danes vidim dolgi obraz dunajskega žida, ki naju je srečal na Raxi in je, videč, da ogledujeva lep cvet planike, iz žepa izvlekel celo perišče cvetov, Babnik pa samo: »Ali jih boste z jesihom in oljem?« V družbi, ki mu je prijala, je rad posedel pri čaši vina. Koliko prijetnih sobot smo prebili po prevratu; mislim, da jih je on izpustil najmanj. Srčno se je smejal dobremu dotipu, tudi slan je smel biti, in še sam je rad prispeval. Strokovnih pogovorov ob takih prilikah vobče ni ljubil; če je kdo začel z »zanimivim slučajem«, je rad rekel, da ima »Fallsucht«. Terminoloških smo pa precej razdrli in včasih si je olajšal dušo, če je zopet zvedel kako prav debelo zakonodavno ali upravno nerodnost.

Če potegnemo saldo iz celega njegovega, mnogo prekratkega življenja: Mnogo je za naš narod in za naše sodstvo storil dobrega, na tiho pred prevratom, javno in na tiho v naši mladi državi, še več je, pred prevratom in po njem, preprečil zlega.

Vzgleđ naj bi bil mlajši generaciji!

Dr. M. Škerlj.

Književna poročila.

Prof. dr. Aleksander Bilimović: Jugoslavien. Herausgegeben in Verb. mit d. Industrie- u. Handelskammer Breslau vom Osteuropäischen Institut in Breslau. 1927. Vel. 8°. 87 str. Cena 4 Mk.

Ta spis ni morda feljtonistično kramljanje o naši državi, kakor jih imamo že častivredno število, pa tudi ni nikakšna suhoparna inventarna knjiga. Narobe, izredno zanimiva knjiga je in zelo resna obenem, vabeč k ponovnemu in ponovnemu čitanju in premišljevanju. Kar podaja na prvi pogled, je popis razvojnih pogojev našega gospodarstva, način pa, kako to podaja, priča skoz in skoz o znanstveni objektivnosti avtorja, kakor je strokovnim krogom Evrope bila že znana pred vojno.

Pričenjajoč s prirodnimi pogoji pridobitnega prizadevanja in življenjskih možnosti, ki označujejo celotno stanje jugoslovenskega prebivalstva, t. j. z obljudenostjo, zgodovino, zemljepisno lego, narodopisnimi, tektoničnimi, klimatičnimi in drugimi razmerami v naši državi, premotriva avtor v 14 poglavjih vsa važnejša področja gospodarskega naprežanja: poljedelstvo in gozdarstvo, rudarstvo in industrijo, denarni, kreditni in bančni sistem, cenovne in trgovinske razmere, promet in slednjič končno izslednico, v kateri se mora zrealiti ves narodov trud, državno gospodarstvo; to poslednje pa zopet kot skupen pogoj vseh prejšnjih področij.

Značilna poteza spisa je jedrnata strokovnost in stvarnost. Nobene besede odveč, vsak stavek, poln realne vsebine, stoji po svojem pomenu za celo poglavje. Vmes kot ponazorilo še 53 statističnih sestavkov; seveda ne kar tako mehanično, brez izbire, kakor se je pri nas udomačila navada; kar je bilo uporabnega gradiva dobiti — in še to je pri nas nepregledno poraztreseno — je šlo skoz večče roke statistika-strokovnjaka, ki, če treba, ne zamolči svojih kritičnih pomislekov, in pretehta dobro, koliko dokazilne moči je mogoče pripisovati posameznim takim podatkom. O vestnosti, ki diči od začetka do kraja to delo, priča zgovorno tudi 8 polnih strani jugoslov. gospodarske bibliografije; kako zamudno delo je, za katerosibodi stroko dobiti pregled itak ne bogate domače literature, o tem ima gotovo vsak čitatelj svoje lastne izkušnje.

Vtis, ki ga napravi Bilimovičeva knjiga, je, kakor da beremo v horoskopu bodoče usode jugoslovenskega gospodarstva. Vidimo zaklade, ki jih skrivata zemlja in morje, sile, ki spe neprobujene v narodovem značaju,